

LATVIJAS REPUBLIKAS UZŅĒMUMU REĢISTRS

Pērses ielā 2, Rīgā, LV-1011 Reģ. Nr. 90000270634 Tālr. (371) 6 7031 703, fakss (371) 6 7031 793
e-pasts: info@ur.gov.lv, www.ur.gov.lv

Rīgā

Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes nozaru sēdes PROTOKOLS Nr. 2

25.05.2010

Sanāksmi vada:

LR Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs

Ringolds Balodis

Piedalās:

LR Uzņēmumu reģistra Konsultatīvās padomes locekļi

Jānis Endziņš

Jānis Kārklis

LR Uzņēmumu reģistra darbinieki:

Galvenā valsts notāra vietnieks juridiskajos jautājumos

Sandis Karelis

Juridiskās nodaļas vadītājs

Aivars Paegle

Juridiskās nodaļas juriskonsults

Aivars Latkovskis

Pieaicinātie eksperti:

Zv. advokāts

Aivars Lošmanis

Civiltiesību eksperts

Lauris Leja

Publisko tiesību eksperts

Edvīns Danovskis

Komerctiesību eksperts

Viktors Šadinovs

Latvijas Juristu biedrības prezidents

Aivars Borovkovs

Zv. advokāts

Vadims Beļajevs

Zv. advokāts

Agris Bitāns

Latvijas Zvērinātu Tiesu Izpildītāju padomes pārstāve

Kristīne Jansone

Komerclikuma projekta izstrādes grupas vadītājs,

Komerclikuma komentāru autors

Aigars Strupiņš

Protokolē:

LR Uzņēmumu reģistra Juridiskās nodaļas juriskonsulte

Silga Ozoliņa

Sanāksmi sāk plkst. 15.00

Ringolds Balodis atklāj sēdi un informē klātesošos par darba kārtībā esošajiem jautājumiem:

1. „Speciālais” pilnvarojums parakstīt komersanta reģistrēšanas pieteikumu.

2. Par pārreģistrācijas aizlieguma un atsavināšanas aizlieguma tulkojumu un piemērošanu, to ietekmi uz komercķīlas reģistrāciju.

3. Par zemes piederību, dibinot zemnieku saimniecību.

1. §

Komerclikuma 10. panta otrās daļas pēdējā teikumā noteikts, ka speciāls pilnvarojums citai personai parakstīt pieteikumu par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā apliecināms notariāli. Savukārt, Civillikuma 2291. pantā noteikts, ka pilnvarniekam var uzdot ne vien vest atsevišķas un noteiktas lietas - ar speciālpilnvaru, - bet arī pārzināt visas pilnvarotāja lietas - ar

universālpilnvaru, kā arī tikai zināmas šķiras lietas - ar ģenerālpilnvaru. Speciālpilnvara var tikt izdota vai nu viena atsevišķa gribas izteikuma izdarīšanai, vai arī vesela gribas izteikuma kopuma izdarīšanai viena atsevišķa uzdevuma ietvaros (Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 290. lpp.).

Pamatojoties uz tiesību normu sistēmisku interpretāciju un tiesību teorijas atziņām ir izveidojusies Reģistra prakse, ja pilnvaro veikt visas darbības saistībā ar Reģistru - universālpilnvara; parakstīt visus Reģistrā iesniedzamos dokumentus, t.sk. komersanta dibināšanas pieteikumu, - ģenerālpilnvara; veikt visas darbības SIA „Ābols” dibināšanai, t.sk. parakstīt pieteikumu, vai parakstīt pieteikumu SIA „Ābols” dibināšanai (ierakstīšanai komercreģistrā) - speciālpilnvara. Speciāls pilnvarojums nevar būt „parakstīt pieteikumus jaunu komersantu dibināšanai”. Tā būs ģenerālpilnvara – pilnvara nav ierobežota atsevišķa uzdevuma veikšanai, jo nav nosaukts konkrētais dibināmais subjekts, tāpēc uz šādas pilnvaras pamata varētu reģistrēt kaut vai 10 jaunus subjektus, kas neatbilst speciālā pilnvarojuma jēgai.

Jānis Kārklis norāda, ka praksē šādas pilnvaras izdod, nenorādot konkrētu komersanta nosaukumu. Līdz pieteikuma iesniegšanai Reģistrā cits komersants var tikt reģistrēts ar pilnvardevēja izvēlēto komersanta nosaukumu, līdz ar to pilnvara, kurā ierakstīts konkrēts komersanta nosaukums arī vairs nebūs derīga. Likuma mērķis tiek sasniegts, ka pilnvardevējs pilnvaro parakstīt pieteikumu komersanta ierakstīšanai komercreģistrā. Tā ir pilnvardevēja atbildība, ja uz šādas pilnvaras pamata var reģistrēt vairākas sabiedrības. Reģistram ir svarīgi, lai no pilnvaras satura ir redzama pilnvardevēja skaidri pausta griba.

Aigars Strupiņš norāda, ka būtībā jautājums ir par vārda „speciāls” tulkojumu šaurā vai plašā nozīmē. Iestrādājot Komerclikumā normu par speciālo pilnvarojumu, nebija mērķis noteikt, ka speciālo pilnvaru arī Komerclikumā lieto Civillikuma izpratnē. Ir svarīgi, lai no pilnvaras tieši un nepārprotami izrietētu, ka pilnvarniekam ir dots pilnvarojums parakstīt pieteikumu par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā, neatkarīgi no pilnvaras veida (ģenerālpilnvara, universālpilnvara). „Speciāls” pilnvarojums nav tādā izpratnē, ka pilnvarā obligāti būtu jāieraksta komersanta nosaukums.

Aivars Borovkovs uzskata, ka pilnvaras jāvērtē saprāta robežās. Pilnvarā jābūt paustai nepārprotamai dibinātāju gribai. Uzskata, ka Reģistram varētu iesniegt arī tādu pilnvaru, kurā pilnvarniekam dots pilnvarojums piedalīties dibināšanas darbību veikšanā, t.sk. pat nosaukuma radīšanā. Neatbalsta mākslīgu šķēršļu radīšanu komersanta ierakstīšanai komercreģistrā. Ierosina, ka iespējams nākotnē Reģistra valsts notāri varētu apliecināt šo pilnvarojumu.

Agris Bitāns uzskata, ka likumdevēja griba nav bijusi konkretizēt pilnvaras saturu līdz pat komersanta nosaukumam. Pilnvarā jābūt skaidri paustai dibinātāja gribai. Neatkarīgi no pilnvaras veida, Reģistram no pilnvarojuma satura jākonstatē skaidri paustā griba. Tas, vai šī griba var attiekties uz vienu vai vairākām sabiedrībām, ir pilnvardevēja rīcības plašums. Galvenais - Reģistram nevar būt šaubas, ka pilnvarniekam dots pilnvarojums izpildīt aktu, proti, parakstīt pieteikumu. Šajā gadījumā jāskatās analogiski - pilnvara pārstāvēt personu tiesā nenozīmē iesniegt (parakstīt) apelācijas sūdzību. Tāpat pārstāvēt komersantu nenozīmē parakstīt pieteikumu Uzņēmumu reģistram.

Ierosina, ka Reģistrs varētu izstrādāt pilnvaras paraugu, ko ievietot internetā Reģistra mājas lapā.

Aivars Lošmanis piekrīt Agra Bitāna un Aigara Strupiņa viedoklim. Papildus norāda, ka viens no pilnvarojuma notariālā apliecinājuma mērķiem ir dibinātāja identitātes noskaidrošana. No šī viedokļa raugoties, Reģistram tikai jākonstatē noteikts gribas izpaudums.

Viktors Šadinovs aicina pievērst uzmanību Komerclikuma struktūrai, proti, XI sadaļas 2.nodaļa par sabiedrības dibināšanu ietver visas darbības, ieskaitot pieteikuma iesniegšanu (parakstīšanu) Reģistrā. Sabiedrības dibināšana sevī ietver arī pieteikuma iesniegšanu (parakstīšanu). Tāpēc, ja

pilnvarojums paredz nodot pilnvarniekam veikt dibināšanas darbības, ar to vajadzētu saprasta arī tiesības parakstīt pieteikumu dibinātāju vārdā.

Vadims Beļajevs izsaka priekšlikumu no Komerclikuma 10.panta svītrot vārdu „speciāls”. Reģistram būtu ērtāk, ja Komerclikumā būtu skaidri noteikts, kam jābūt ietvertam pilnvarā. Tas nebūtu pretēji Komerclikuma jēgai. Arī no lietotāja viedokļa tas būtu ērtāk, izlasot likumu, kļūtu skaidrs, kādai jābūt pilnvarai.

2. §

Civilprocesa likuma 574. panta vienpadsmitajā daļā noteikts, ka gadījumā, ja tiek apķīlāta reģistrācijai pakļauta kustamā manta, par tās apķīlāšanu tiesu izpildītājs paziņo attiecīgajai reģistra iestādei. Turklāt Civilprocesa likuma komentāros minēts, ka tiesu izpildītājs paziņo reģistra iestādei par mantas aprakstīšanu un vienlaikus dod tai rīkojumu aizliegt aprakstītās mantas visu veidu pārreģistrāciju un aprūtināšanu ar lietu tiesībām. Respektīvi, šajā gadījumā „pārreģistrācijas aizliegums” tiek pielīdzināts „atsavināšanas aizliegumam”. Savukārt Civilprocesa likuma 555. panta septītās daļas trešajā punktā noteikts, ka tiesu izpildītājs jebkurā izpildes procesa stadijā var arī nosūtīt rīkojumu publiskam reģistram atsavināšanas vai citu darbību aizlieguma ierakstīšanai. No Civilprocesa likuma komentāriem izriet, ka tiesu izpildītājam ir tiesības uzdot publiskajam reģistram ierakstīt ne tikai mantas atsavināšanas, bet arī citu darbību aizliegumu. Līdz ar to arī tiesību teorijā jēdzieni „pārreģistrācijas aizliegums” un „atsavināšanas aizliegums” tiek lietoti nekonsekventi. Arī Reģistrā tiek saņemti dokumenti ar dažādiem nodrošinājuma līdzekļu formulējumiem, kad nevar saprast, kādam mērķim paredzēts konkrētais nodrošinājuma līdzeklis un ar kādu formulējumu tas ir jāizsaka. Piemēram, „pārreģistrācijas aizlieguma atzīme parādniekam piederošajām kapitāla daļām”; „aizlieguma atzīme uzņēmēj sabiedrību pārreģistrēšanai”; „aizlieguma atzīme, aizliedzot jebkādā veidā nodot īpašumā trešajām personām vai aprūtināt par labu trešajām personām parādniekam piederošās kapitāla daļas”; „visa veida pārreģistrācijas aizliegums” u.c.

Reģistra praksē, ja ir noteikts tikai kapitāla daļu pārreģistrācijas aizliegums, tad Reģistrs nepievieno precizētu dalībnieku reģistru reģistrācijas lietai. Tomēr tas, ka Reģistrs nepievieno precizētu dalībnieku reģistru reģistrācijas lietai, neliedz dalībniekam tiesības atsavināt kapitāla daļas, respektīvi, Reģistra rīcība nevar ietekmēt privāttiesisku darījumu – kapitāla daļu pāreju.

Civillikuma 1294. pantā noteikts, ka par ķīlas tiesības priekšmetu var būt visas lietas, kuras atsavināt nav noteikti aizliegti. Savukārt Civillikuma 1305. pantā noteikts, ka ar līgumu vai testamentu nevar iekļāt lietu, ko aizliegts atsavināt. Taču, ņemot vērā iepriekš minēto, Reģistrs šobrīd attiecīgās sabiedrības lietā reģistrētu pārreģistrācijas aizliegumu neuzskata par tiesisku šķērslī komercķīlas reģistrācijai. Savukārt, nodrošinājuma līdzekli, ar kuru tieši noteikts, ka konkrētas kapitāla daļas aizliegts atsavināt, aprūtināt ar lietu tiesībām, uzskata par tiesisku šķērslī komercķīlas reģistrācijai.

Kristīne Jansone norāda, ka kapitāla daļu apķīlāšanā nav viennozīmīgas prakses. Nevienā normatīvajā aktā nav regulēts process, kas noteiktu tiesu izpildītāju darbības, kā vērst piedziņu uz kapitāla daļām. Latvijas Zvērinātu Tiesu Izpildītāju padomes ieskatā apķīlājumam pēc savas būtības būtu jābūt diezgan plašam. Proti, tas nevarētu izpausties tikai kā aizliegums pārreģistrēt kapitāla daļas. Apķīlājumam, lai sasniegtu savu mērķi, būtu jābūt tādām, ar ko aizliegts atsavināt un veikt jebkādas citas darbības, kas pasliktina šo kapitāla daļu stāvokli, vērtību, t.sk. arī aprūtināt ar lietu tiesībām. Savukārt, tiesu prakse, piemērojot nodrošinājumus, ir bijusi diezgan pretrunīga, proti, piemērojami dažādi nodrošinājumu līdzekļi - pārreģistrācijas aizliegums, aizliegums palielināt pamatkapitālu, aizliegums nodibināt komercķīlu utt., kur katrs ir pats par sevi, proti, pārreģistrācijas aizliegums neietver sevī citus aizliegumu veidus.

Norāda uz duālu situāciju nodrošinājumu līdzekļu piemērošanā, proti,

- 1) tiesa ir piemērojusi konkrētu nodrošinājuma līdzekli;

2) tiesu izpildītājs dod rīkojumu lietā, kur strīds ir izskatīts pēc būtības. Ja no parādnieka jāpiedzen konkrēta naudas summa, kas ir tiesu izpildītāja pienākums, tiesu izpildītāja pilnvaras ir arī nodrošinājuma līdzekļa noteikšana.

Tiesu izpildītājam nav tik svarīgi, kā apzīmē aizliegumu – pārreģistrācijas, atsavināšanas, bet ir svarīga būtība un jēga, ka kapitāla daļas tiek apķīlātas. Vēršot piedziņu un apķīlājot kapitāla daļas, tomēr visa veida pārreģistrācijas aizliegumā jāietver visi šie aizliegumi, pretējā gadījumā apķīlājums nevar izpausties pilnīgi un nesasniedz savu mērķi.

Norāda, ka kapitāla daļa ir bezķermeniska lieta, ko ir bezjēdzīgi ierakstīt mantas aprakstes aktā kā jebkuru kustamu lietu un nodot tās atbildīgās personas glabāšanā. Tiesu izpildītāja rīkojums tiek nosūtīts arī attiecīgajai sabiedrībai, lai tai ir zināms par apgrūtināšanas un atsavināšanas aizliegumu dalībniekam piederošajam kapitāla daļām šajā sabiedrībā.

Aigars Strupiņš uzskata, ka pirmkārt problēma ir nekvalitatīvi noformulētos pieteikumos tiesām. Tiesa nevar uzlikt cita veida nodrošinājuma līdzekli, ja pieteikumā tiesai lūdz uzlikt kādu konkrētu nodrošinājuma līdzekli.

Otrkārt, nesaskata jēgu no pārreģistrācijas aizlieguma. Īpaši attiecībā uz deklaratīviem ierakstiem. Pārreģistrācijas aizliegums neliedz atsavināt kapitāla daļas. Pārreģistrācijas aizlieguma adresāts ir Reģistrs, jo tas veic reģistrāciju. Bet daļu atsavināšanas gadījumā jāņem vērā, ka persona dalībnieka statusu iegūst ar brīdi, kad tā ierakstīta dalībnieku reģistrā. Savukārt, Reģistrs tikai šo dalībnieku reģistru pievieno attiecīgās sabiedrības reģistrācijas lietai. Ja sabiedrības lietā ir reģistrēts pārreģistrācijas aizliegums, Reģistrs attiecīgi dalībnieku reģistru nepievieno šīs sabiedrības reģistrācijas lietai, tādējādi nedrīkst tikt atspoguļota reālā situācija par kapitāla daļu atsavināšanas faktu un attiecīgām izmaiņām dalībnieku reģistrā. Tam, vai dalībnieku reģistrs ir iesniegts Reģistrā, nav nekādas nozīmes, tas nemaina daļu pārejas faktu. Norāda, ka praksi vajadzētu ievirzīt tā, ka piemēro kapitāla daļu atsavināšanas aizliegumu, nevis pārreģistrācijas aizliegumu.

Norāda, ka iespējams būtu nepieciešams ierosināt Tieslietu ministrijai priekšlikumu, ka kapitāla daļu apķīlājumus regulē Komerčķīlas likumā, proti, šos apķīlājumus reģistrē kā komercķīlu.

Sandis Karelis norāda, ka Reģistrs ir lūdzis viedokli nodrošinājuma līdzekļa piemērotājam, ko viņš ar piemēroto nodrošinājuma līdzekli ir domājis, lai saprastu, kā to piemērot praksē. Reģistra ieskatā vajadzētu saprast katra nodrošinājuma līdzekļa nozīmi un vienoties par vienotu formulējumu lietošanu.

Vērš uzmanību, ka Reģistrs nodrošinājumu līdzekļus nepiemēro, aizliegumu uzliek kompetentas institūcijas. Ja aizliegums skar personu, tai ir visas tiesības apstrīdēt kompetentu institūciju lēmumus par nodrošinājuma līdzekļiem.

Jānis Kārklīņš norāda, ka pēc būtības visi šie liegumi izriet no saistību tiesībām, kam ir mantisks raksturs. Uzsver, ka Reģistrs nav īpašuma tiesību reģistra turētājs, kurā reģistrē mantiska rakstura aizliegumus.

Papildus arī norāda, ka visa veida pārreģistrācijas aizlieguma gadījumā nevajadzētu liegt pārreģistrēt sabiedrības valdi, jo personu nevar piespiest atrasties valdē pret pašas gribu.

Vadims Belajevs pirmkārt uzskata, ka, ņemot vērā plašo nodrošinājumu līdzekļu spektru, Civilprocesa likumā būtu skaidri jādefinē, kādu nodrošinājuma līdzekli piemēro attiecībā uz kapitāla daļām. Proti, atsavināšanas aizliegumu.

Otrkārt attiecībā uz iespēju nodibināt komercķīlu nepiekrīt pārējiem sēdes dalībniekiem. Tiesības atsavināt nozīmē to pašu, ko tiesības ieķīlāt. Proti, ja nevar atsavināt, nevar arī ieķīlāt. Ķīlas tiesību izlieto, pārdodot ķīlas priekšmetu. Līdz ar to, ja dibinot komercķīlu *a priori* ir zināms, ka to nevar izlietot, tad ķīlu nevar dibināt.

Par Reģistra praksi piekrīt, ka aizliegums ir tiesisks šķērslis komercķīlas reģistrācijai. Jo pārreģistrācijas aizlieguma atzīmes gadījumā, nevar pabeigt atsavināšanas darījumu. Ja Reģistrā

nevar iesniegt dalībnieku reģistru, tad darījumu nevar likumīgi pabeigt. Tātad, aizliegums ir šķērslis atsavināšanai un līdz ar to arī ieķīlāšanai.

Agris Bitāns uzskata, ka jānošķir civiltiesiskais aizliegums, kriminālprocesuālais aizliegums, tiesas nolēmuma izpilde, administratīvi publiskais aizliegums. Nākamā līmenī jāvērtē katra šī aizlieguma subjekts, objekts un aizlieguma mērķis. Atšķirībā no administratīvi publiskā aizlieguma, strīdā par īpašuma tiesībām uz kapitāla daļām ir citi subjekti, citi objekti un mērķi. Norāda, ja Reģistram dots aizliegums kaut ko veikt, tas nenozīmē, ka kapitāla daļu (arī akciju) īpašniekam ir kāds aizliegums. Daļu īpašnieks nav subjekts, uz kuru piemēro pārreģistrācijas aizliegumu.

Viktors Šadinovs norāda, ka jebkura norma, kas ierobežo personas tiesības, jātulko tikai un vienīgi sašaurināti, nevis paplašināti. Reģistram nav jānodrošina tas, ko nespēj citas institūcijas, kuru kompetencē ir nodrošinājuma līdzekļa piemērošana.

Ar aizlieguma piemērošanu nevar ierobežot arī pārējo dalībnieku tiesības sabiedrībā. Ja sabiedrībā ir vairāki dalībnieki, vienam no tiem piemērots nodrošinājuma līdzeklis, nav skaidrs, kāpēc liegt lemt, piemēram, par sabiedrības pamatkapitāla palielināšanu. Vērš uzmanību, lai arī sabiedrībai ir viens dalībnieks, viņam sabiedrība nepieder, viņam pieder tikai kapitāla daļas sabiedrībā. Tātad, ja aizliegums ir tiesību ierobežojošs, to piemēro cik vien sašaurināti var, lai neietekmētu pārējo personu tiesības.

Jānis Endziņš uzskata, ja Reģistram nav skaidrs, kā jārikojas situācijā, kad reģistrēts nodrošinājuma līdzeklis, jājautā viedoklis nodrošinājuma līdzekļa piemērotājam.

Aivars Lošamnis norāda, ka *Komerclikuma darba grupā* kārtība, kādā dalībnieks iegūst dalībnieka statusu, tiek pārskatīta. Pauž uzskatu, ka līdzšinējā dalībnieka statusa iegūšanas kārtība būtu jāmaina. Šobrīd faktiski par dalībnieka statusa iegūšanu lemj sabiedrības valde, vai daļu ieguvēju ierakstīt dalībnieku reģistrā vai nē.

3. §

Likuma „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu” 9. panta 3. punktā noteikts, ka zemnieka saimniecības reģistrēšanai iesniedzams arī pašvaldības vai zemes komisijas lēmums par zemes gabala piešķiršanu lietošanā vai notariāli apliecināts noraksts no zemesgrāmatu akta par zemes gabala piederību. Likums konkrēti nenosaka, ka zemei ir jābūt zemnieka saimniecības (turpmāk – ZS) īpašumā. Tomēr likums paredz iespēju, ka zeme var būt arī ZS lietošanā, bet likums šo iespēju sašaurina - „publiskās personas” piešķirtas lietošanas tiesības (pašvaldības vai zemes komisijas lēmums). Šaubas rada arī individuālais uzņēmuma definīcija: tiesību subjekts, kas izveidots vienas fiziskās personas īpašuma organizēšanai.

Sandis Karelis precizē, ka nepieciešams saprast, kādi dokumenti par zemes piederību nepieciešami ZS dibināšanai. Kā arī, vai starp šiem dokumentiem varētu būt arī nomas līgums.

Aigars Strupiņš norāda, ka likuma „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu” 9. pants 3. punkts attiecas tikai uz reģistrāciju, nevis īpašnieka maiņu.

Agris Bitāns norāda, ka likumdevējs ir noteicis, kā nodibina ZS un kad atļauj tai pastāvēt. Jau veidojot ZS institūtu, Augstākajā padomē bija diskusijas, lai ZS reģistrētos, personai jābūt zemes īpašniekam vai kā īpašniekam ekvivalentām zemes lietošanas tiesībām. Lietošanā esošo zemi bija iespēja privatizēt. Tātad šis likuma „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu” normas jēga ir tāda, ka pašam subjektam ir lauksaimniecības

ražošanai minimāli nepieciešamais nodrošinājums - zeme vai lietošanas tiesības uz zemi. Ja arī šobrīd saglabā ZS institūtu, tad jāievēro šis priekšnosacījums.

Jānis Kārklīšs uzskata, ka būtu absurdi ZS aizliegt nodarboties ar lauksaimniecību, ja viņam nav īpašumā zeme. Pat, ja tomēr uzskatām, ka dibinātājam jābūt zemes īpašniekam, nākamā dienā pēc nodibināšanas zemi var pārdod un šis priekšnosacījums vairs nav ievērots. Normas jēga un mērķis netiek sasniegts. Līdz ar to likuma prasību varētu traktēt plašāk, ka arī zemes nomas tiesības ir pietiekams pamats ZS dibināšanai. Tāpat norāda, ka nepieciešami attiecīgi grozījumi likumā.

Aivars Lošmanis Uzskata, ka nav un nevar būt tāds viedoklis, ka tikai zemes īpašnieks var dibināt ZS. Te jāpiemēro analogija, proti, individuālajam komersantam likums neprasa īpašumu, lai to ierakstītu komercreģistrā. Līdz ar to piederība šeit jātulko plašākā izpratnē – personai var būt īpašuma, lietošanas, nomas tiesības uz zemi.

Viktors Šadinovs norāda, ka ZS izveidošana bija zemes reformas sastāvdaļa. Likumā „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu” paredzēti tikai divi varianti – lai nodibinātu ZS, uz zemi jābūt īpašuma tiesībām vai arī lietošanas tiesībām. Zemes lietošanas tiesības paredzēja, ka zināmu laiku zemi varēja lietot bez maksas, bet pēc tam ieguva tiesības šo zemi izpirkt. Tātad faktiski, likums paredzēja, ka ZS var dibināt, ja personai zeme pieder vai pēc laika noteikti piederēs. Likumdevēja mērķis nebija paredzēt, ka ZS var dibināt arī uz nomas līguma pamata.

Tātad, kamēr nav attiecīgi likuma grozījumi, zemes nomas līgums nav pamats ZS dibināšanai.

Lauris Leja – piekrīt V.Šadinova viedoklim. Uzskata, ka jautājums būtu jāvērtē arī no tiesību politikas viedokļa, proti, vai ZS ir tik svarīgas, lai mākslīgi palielināto to skaitu. Neuzskata, ka šī norma būtu jātulko paplašināti.

Ringolds Balodis aicina sēdes dalībniekus papildus pie 2.jautājuma izteikt viedokli par iespējamo aizliegumu reģistra veidošanu nākotnē.

Vadims Beļajevs uzskata, ka nebūs ieguvuma no aizliegumu reģistra. Šobrīd nodrošinājumu līdzekļus reģistrē komercreģistrā. Nav starpības, vai aizliegums reģistrēts tajā pašā datu bāzē, kur pats subjekts, vai atsevišķi.

Aigars Strupiņš uzskata, ka atsevišķus reģistrus vajadzētu konsolidēt, nevis virzīties uz vairākiem atsevišķiem reģistriem. Pretējā gadījumā darījuma slēgšanas brīdī jāpārbauda vairāki reģistri – komercķīlu, maksātspējas, būs vēl aizliegumu reģistrs. Daudz ērtāk, ja visu šo informāciju varētu atrast vienā reģistrā pie attiecīgā subjekta.

Turklāt arī jāsaprot, vai tas, ka personai ir piemērots aizliegums veikt noteiktas darbības, ir saistoši visām trešajām personām. Tātad, vai šādam aizliegumu reģistram vai aizlieguma ierakstiem būs saistošs spēks attiecībā pret trešajām personām līdzīgi, kā noteikts Komerclikuma 12.pantā par komercreģistra ierakstiem.

Jāņem vērā, ka publiskās tiesības neierobežo privāto tiesību darbību. Ja privātās tiesības paliek zem publisko tiesību ierēdņu ierobežojumiem, tas ir pretrunā privāto tiesību principiem. Aizliegumiem būtu jābūt ar informējošu raksturu. Tāpēc Reģistram iespējams vajadzētu ieviest atzīmes institūtu (līdzīgi kā zemesgrāmatā), nevis ieraksta statusu šiem aizliegumiem. Tas neuzliek privāto tiesību ierobežojumus visiem dalībniekiem, kā tas ir tagad, bet konkrētajam dalībniekam.

Jānis Kārklīšs norāda, ja aizlieguma atzīmēm nav tiesisku seku, nav arī jēga no atzīmēm kā tādām. Uzskata, ka visērtāk būtu, ieskatoties vienā reģistrā par attiecīgo komersantu atrast visu interesējošo informāciju vienuviet.

Jānis Endziņš norāda, ka jau pirms pieciem gadiem bija ideja par aizlieguma reģistra veidošanu, taču, ņemot vērā, ka viedokļi dalījās, šāda reģistra veidošana tika atlikta.

Atbalsta A.Strupiša viedokli par aizlieguma atzīmju statusu, kam būtu informatīva slodze un nebūtu tiesisku seku.

Norāda, ka no apgrozības viedokļa arī citu informāciju (bez aizliegumu atzīmēm), piemēram, telefona numuru, būtu labi iekļaut datu bāzē, nepiešķirot tai saistošu raksturu.

Agris Bitāns uzskata, ka Reģistrs varētu veikt atzīmes (ar informatīvu raksturu) arī par apgrūtinājumiem, kas neattiecas uz Reģistru, bet pašu personu. Taču raugās skeptiski uz to, ka Reģistram būtu jāuztur jauna datu bāze, kurā būtu reģistrēti nodrošinājuma līdzekļi, kas nav saistīti ar Reģistra darbību.

Aivars Borovkovs iesniedz Latvijas Juristu biedrības viedokli rakstiski par katru no sanāksmē izskatītajiem jautājumiem, kas pievienoti protokola pielikumā kopā uz 3. lp.

Ringolds Balodis sanāksmi pasludina par slēgtu.

Sanāksmi slēdz plkst. 16.40

Sanāksmes vadītājs

R. Balodis

Protokoliste

S.Ozoliņa

Jautājums Nr.1.

Cik konkrēti pilnvarā ir jānorāda „speciālais” pilnvarojums parakstīt komersanta reģistrēšanas pieteikumu?

Komerclikuma 10. panta otrā daļa cita starpā paredz, ka: *“Personas paraksts uz pieteikuma par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā, kā arī šīs personas rīcībspēja apliecināma notariāli. Ja pieteikums iesniegts elektroniskā formā un parakstīts ar drošu elektronisko parakstu, personas rīcībspēju pārbauda komercreģistra iestādes amatpersona. Individuālā komersanta parakstu vai tādas kapitālsabiedrības, kurā ir viens dibinātājs, dibinātāja parakstu uz pieteikuma par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā, kā arī šīs personas rīcībspēju var apliecināt komercreģistra iestādes amatpersona. **Speciāls pilnvarojums citai personai parakstīt pieteikumu par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā apliecināms notariāli.**”*

Ņemot vērā, ka – atbilstoši CL 2291. pantam:

universālpilnvara nozīmē – *pārzināt visas pilnvarotāja lietas;*

ģenerālpilnvara nozīmē – *pārzināt zināmas šķiras lietas;*

speciālpilnvara nozīmē – *pārzināt atsevišķas un noteiktas lietas,*

tādejādi man nav skaidrs **likumdevēja mērķis** – Komerclikuma 10. panta otrās daļas normā paredzēt, ka ir nepieciešams tieši **sevišķs pilnvarojums – pieteikuma parakstīšanai par komersanta ierakstīšanu komercreģistrā**, ko – kā norādīts Konsultatīvās padomes materiālā, Reģistrs tulko tādejādi, ka pilnvarojumā būtu jābūt ietvertam – **tieši kura komersanta** ierakstīšanai komercreģistrā pilnvarojums ir izsniegts, t.i. Reģistra prakse ir – **samērā šauri tulkot piešķirto pilnvarojuma apmēru.**

Šāda prakse ir apgrūtināša no praktiskā viedokļa un nereti rada negācijas un neizpratni klientos, it sevišķi – ārzemju klientos. Piemēram, ja ir izsniegta universālpilnvara ārvalstīs, kas tulkota, legalizēta atbilstoši likumdošanā noteiktajam, kurā pilnvarniekam ir piešķirtas tiesības brīvi rīkoties ar pilnvarotāja mantu, gan nekustamu, gan kustamu, tai skaitā naudas līdzekļiem, brīvi atsavināt un iegādāties mantu, par cenu un noteikumiem pēc saviem ieskatiem, dibināt jaunus komersantus, nokārtot šajā sakarā visas formalitātes u.tml., t.i. – **pārzināt visas klienta lietas vai pārzināt noteiktas šķiras lietas**, tad nereti ir grūti klientam paskaidrot, kamdēļ **neskatoties uz universālpilnvaras vai ģenerālpilnvaras esamību vēl ir jāizdod virkne papildus pilnvaru, kurās tieši jāparedz**, ka:

- ir tiesības parakstīt pieteikumu „X” komersanta nodibināšanai un iereģistrēšanai komercreģistrā;
- parakstīt nostiprinājuma lūgumu zemesgrāmatai (jo nereti, neskatoties uz universālpilnvaras esamību un tiesībām atsavināt vai iegūt īpašumā nekustamo īpašumu, arī notāri atsakās apliecināt personas parakstu uz nostiprinājuma lūguma zemesgrāmatai, jo pilnvarā nav ietverta tieša norāde uz to, ka ir tiesības parakstīt tieši nostiprinājuma lūgumu);
- atvērt un slēgt kontus bankās (jo nav tieša pilnvarojuma šādu darbību veikšanai),

u.tml. Tādejādi Latvijā sāk ieviesties prakse, ka tikai speciālpilnvaras tiek uzskatītas par pieņemamām lielākā daļā iestāžu un universālpilnvaras, ģenerālpilnvaras būtībā netiek akceptētas, lai veiktu kādas darbības, neskatoties uz to, ka pilnvarotāja mērķis, izdodot kādu no iepriekšminētajām pilnvarām, ir bijis tieši - piešķirt lielāku tiesību apjomu pilnvarniekam. Šāds formālisms, manuprāt, ir apgrūtināošs.

Rezumējot – manuprāt, katrs pilnvaras gadījums ir izvērtējams atsevišķi un nav nepieciešamība Reģistram aizrauties ar specifisku konkretizācijas pieprasījumu, ja no pilnvaras teksta ir noprotams – ka izsniegtā pilnvara ir universālpilnvara (*pārzināt visas pilnvarotāja lietas*) vai ģenerālpilnvara (*pārzināt zināmas šķiras lietas*), ja ir piešķirtas tiesības veikt visas darbības komersantu dibināšanai). Jo ar universālpilnvaru, ģenerālpilnvaru piešķirto pilnvarojumu apmēri ir plašāka rakstura, nekā speciālā pilnvarojumā ietvertais pilnvarojumu apmērs (mazākais ietilpst lielākā).

Jautājums Nr.2

Vai konkrēto kapitāla daļu pārreģistrācijas aizliegums ietver arī atsavināšanas aizliegumu? Vai visa veida pārreģistrācijas aizliegums (uzlikts visai kapitālsabiedrībai) ir jātulko arī kā atsavināšanas aizliegums?

Iepazīstoties ar Konsultatīvās padomes materiālu, tai skaitā norādītajiem tiesu izpildītāju neskaidrajiem rīkojumu formulējumiem, kuros tādā vai savādākā veidā nereti tiek lūgts – ierakstīt Reģistrā *pārreģistrācijas aizlieguma atzīmi* vai *pārreģistrācijas aizliegumu*, ir jāsecina, ka **pamatproblēma ir - tiesu izpildītāju (vai izejas dokumenta - (prasības) pieteikuma) samērā nekorekti sastādītie dokumenti** (problēmas ar dokumenta mērķa noteikšanu). Kā rezultātā rodas jautājums, vai - *kapitāla daļu pārreģistrācijas aizliegums ietver arī atsavināšanas aizliegumu, tādejādi būtībā vai būtu liedzama arī komercķīlas reģistrācija, pastāvot šāda tipa aizliegumam.*

Atsavināšana pēc būtības ir īpašnieku maiņa, bet reģistrēšana – ieraksta izdarīšana par tiesībām vai faktiem. Ieraksti var būt divu dažādu veidu:

- tādi, kas rada konstitūtiņas sekas – priekšnoteikumus, lai iestātos noteiktas tiesiskās sekas vai;

- tādi, kam ir deklaratīvs raksturs, t.i. – ar informatīvu raksturu.

Savukārt vārds pārreģistrācija varētu nozīmēt – viena ieraksta aizstāšanu kaut kādā reģistrā ar citu.

Komercreģistra kompetencē neietilpst ne privāttiesku darījumu pārbaude, ne komercreģistrā reģistrēto subjektu faktisko apstākļu pārbaude, bet ietilpst – ierakstu izdarīšana pamatojoties uz iesniegtajiem pieteikumiem. Ja tiesu izpildītājs ar rīkojumu Komercreģistra iestādei dod uzdevumu „ierakstīt pārreģistrācijas aizliegumu”, nevis „ierakstīt atsavināšanas, t.sk. iekļāšanas aizliegumu”- tad, manuprāt, tas dot rīkojumu tikai attiecībā uz pārreģistrēšanu (vienu ieraksta aizstāšanu ar citu), t.i. pārreģistrācijas aizliegums neietver atsavināšanas aizliegumu. Reģistra prakse atbilstoši tiesību normām ir pamatota – ka kapitāla daļu pārreģistrācijas fakts tiek liegts, bet iekļāšana tiek pieļauta, pretējā gadījumā Reģistrs pārkāptu attiecīgā rīkojuma un savas kompetences robežas.

Tajā pat laikā situāciju pēc būtības neuzskatu par pareizu, jo, manuprāt, šādu prakses nepilnību var mēģināt izmantot ļaunprātīgos nolūkos.

Zemesgrāmatas likumā (46. pants) ir noteikts, ka „***Piedzīņas atzīme (45. p. 2. pk.) un arī prasības nodrošināšanas atzīme (45. p. 4. pk.), ja tiesas lēmums taisīts prasības lietā par īpašuma tiesību vai šādas tiesības nostiprināšanu, kavē jebkuru īpašnieka izdarāmu labprātīgu nostiprināšanu, izņemot 45. panta 6. un 7. punktā paredzētās atzīmes***”, tādejādi nostiprinot piedziņas vai prasības nodrošinājumu tiek liegta ne tikai atsavināšanas nostiprināšana, bet arī iekļāšanas un jebkuras citas lietu tiesības nostiprināšanu. Līdzīgas nozīmes norma, ka piedziņas atzīme un prasības nodrošinājuma atzīme kavē jebkura atsavinājuma (t.sk. iekļājuma) reģistrēšanu, manuprāt, būtu nosakāma arī attiecībā uz Reģistru, piemēram, papildinot Civilprocesa likuma 574. panta 11. daļu.

Jautājums Nr.3

Vai var veidot zemnieka saimniecību, ja zemi lietošanā ir piešķīrusi privātpersona? Ja var, tad uz kādu dokumenta pamata (zemesgrāmatā nostiprināts vai „parasats” nomas vai patapinājuma līgums)?

Neredzu loģisku pamatojumu, kamdēļ būtu liedzams veidot zemnieku saimniecību, ja zemi lietošanā ir piešķīrusi privātpersona. Tamdēļ, domāju, ka likumdevēja mērķis, izsakot likuma "Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka saimniecību un individuālo darbu" 9. panta 3) punktu, kas paredz "zemnieka saimniecības reģistrēšanai — pašvaldības vai zemes komisijas lēmums par zemes gabala piešķiršanu lietošanā vai notariāli apliecināts noraksts no zemesgrāmatu akta par zemes gabala piederību" ir bijis – noteikt, ka ir nepieciešams iesniegt dokumentu, kas apliecina zemes izmantošanas tiesības, nevis ierobežot to subjektu loku, kas var zemnieku saimniecības izveidei piešķirt lietošanas tiesības uz zemi.

Kas attiecas uz jautājumu – uz kādu dokumentu pamata, tad, manuprāt, šajā gadījumā būtu lietderīgi vadīties pēc analogijas – ja īpašuma tiesību gadījumā ir iesniedzams "notariāli apliecināts noraksts no zemesgrāmatu akta par zemes gabala piederību", tad arī lietojuma gadījumā nav sniedzams pats līgums bet gan nodalījuma noraksts par to, ka zemesgrāmatā ir nostiprinātas nomas vai patapinājuma tiesības, t.i. – ka šīm lietošanas tiesībām ir lietu tiesību spēks. Zemesgrāmata lietu tiesības nostiprina pamatojoties uz nostiprinājuma lūgumiem, kuriem var būt pievienots arī "parasā kārtībā" parakstīts līgums. Neredzu lietderību tajā, ka būtu nepieciešams paredzēt, ka vienošanos par lietošanas tiesībām jāslēdz notariāla akta formā, kā arī neredzu lietderību tajā – ka vispār būtu nepieciešams sniegt nomas vai patapinājuma līgumu, ja tiek iesniegts nodalījuma noraksts, kurā nostiprinātas lietojuma tiesības.

Norādīts, ka ir šaubas par individuālā uzņēmuma definīciju, kas paredz, ka "Individuālais uzņēmums ir tiesību subjekts, kas izveidots vienas fiziskās personas īpašuma organizēšanai, lai veiktu saimniecisko darbību šajā likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā". Atbilstoši Civillikuma komentāriem (Otrais izdevums, Lietu tiesības, 2002 - A. Grūtups, E. Kalniņš, 23. lpp.0 jēdziens mantā "visu to naudā novērtējamo tiesību kopība, kas pieder zināmam tiesību subjektam", bet īpašums "īpašuma tiesība", t.i. pilnīgas varas tiesības pār lietu.